

SPESIALENHETEN FOR POLITISAKER

PÅTALEVEDTAK

Dok. nr. 12

SAK NR 10966144 262/17-123

MELDING FRA SØR-VEST POLITIDISTRIKT OM POLITIETS BRUK AV SKYTEVÅPEN MOT X (TIDL. X)

Anmeldelsen

Sør-Vest politidistrikt varslet 6. mai 2017 Spesialenheten om at det kl. 15.24 ble avfyrt skudd av politiet ved Valbergårnet i Stavanger sentrum, og at X var truffet i venstre ben. X ble umiddelbart fraktet til Stavanger Universitetssykehus hvor han ble lagt i kunstig koma og operert.

Spesialenheten iverksatte etterforskning i medhold av påtaleinstruksen § 34-6 annet ledd. Dersom noen dør eller blir alvorlig skadet som følge av politiets tjenesteutøvelse, skal Spesialenheten iverksette etterforskning selv om det ikke er grunn til mistanke om en straffbar handling.

Spesialenhetens etterforskning

Spesialenhetens etterforskere rykket ut. Kriminalteknisk seksjon ved Sør-Vest politidistrikt har bistått med kriminaltekniske undersøkelser, utarbeiding av åstedrapport med illustrasjonsmappe, rapport om håndtering av skytevåpen og rapport vedrørende undersøkelser av sikret tjenestevåpen.

På grunn av Xs psykiske helsetilstand lot det seg ikke gjøre å avhøre ham i utrykningsfasen. Han ble avhørt som fornærmet 10. juli 2017. X har samtykket i at legeuttalelse om skader han ble påført ved hendelsen innhentes fra Stavanger Universitetssykehus.

Politibetjent A, som avfyrte skuddet som traff X, er avhørt som mistenkt. Politibetjent B er også avhørt med status som mistenkt.

Spesialenheten har innhentet oversikt over politibetjent As IP-godkjenninger.

Syv sivile vitner, operasjonsleder C, innsatsleder på dagskiftet D og politibetjent E er avhørt som vitner.

Lydlogg inneholdende sambandstrafikken i Sør-Vest politidistrikt i tidsrommet aksjonen pågikk, er innhentet. Det er skrevet rapport etter gjennomgang av lydloggen.

Spesialenheten for politisaker

Sjefen for Spesialenheten, besøk: Grønnegata 82

Post: Postboks 93, 2301 HAMAR

Tel: 62556100 Faks: 62556102

E-post: post@spesialenheten.no

MWI004

Filmsnutt tatt av en gjest ved kafe Sting og foto fra VG er gjennomgått. Det er foretatt undersøkelser av om det fantes videoovervåking av området.

Sør-Vest politidistrikt søkte med godkjent tjenestehund etter prosjektil fra våpenet. Det ble ikke funnet prosjektil i området ved Valberget.

Spesialenheten begjærte bistandsadvokat oppnevnt for X. Advokat Anne Kroken er oppnevnt.

Spesialenheten har innhentet kopi av Sør-Vest politidistrikts dokumenter i sak xxxxxx.

Nærmere om saken

Vitnenes forklaringer og de mistenktes forklaringer om hendelsesforløpet er i det vesentlige sammenfallende, og underbygges av de øvrige opplysningene i etterforskningsmaterialet. På denne bakgrunn legger Spesialenheten til grunn følgende:

Meldingen

F var sammen med venner fra rekruttskolen på Madla i Stavanger sentrum lørdag 6. mai 2017. De befant seg like ved domkirken da de ble oppmerksomme på en mann som skrek på engelsk og norsk. Mannen viste seg å være X. F så at barn i nærheten ble redde, og at folk begynte å gå raskt forbi for å unngå X. Etter en stund mistet X noe på bakken. Han holdt det opp i luften, det så skinnende blankt og skarpt ut, som et våpen. Han skrek mot folk han passerte på norsk og engelsk, blant annet "You will all die" og muligens noe om dommedag. F ringte politiet og informerte om hva han hadde observert.

På lydloggen fremgår at F opplyser til politiet at han står utenfor domkirken i Stavanger, at det er en fyr som står og skriker og holder noe skarpt i hånden og at han skremmer folk som går forbi.

X beveget seg i retning Skagen-kaien samtidig som han av og til hevet det han hadde i hånden, skrek og skremte folk. F holdt øye med X på avstand. Han holdt samtidig kontakten med politiets operasjonssentral frem til han møtte en politipatrulje med politibetjent A og politibetjent B.

Operasjonssentralen i Sør-Vest politidistrikt mottok andre liknende meldinger i samme tidsrom. I en melding ble det opplyst at en person oppførte seg truende på torget i Stavanger, og at det så ut som om han hadde en pistol innenfor frakken, men at det kunne være en replika.

X har forklart at han benyttet seg av sin ytringsfrihet denne dagen, og pratet til folket om sin tro. Det var folksomt i Stavanger sentrum, og det var en del amerikanske turister. Han fortalte om forskjellen på dyd og synder. Han må bekjempe de 16 synder. Etter at han hadde holdt denne prekenen gikk han fra Domkirkeplassen, og hadde tenkt seg til båten sin som lå til kai ved Hundvåg. Han ble forfulgt av noen av menneskene som hadde hørt på ham.

Utrykning

Ut fra informasjonen som ble mottatt i meldingene, besluttet operasjonsleder C å gi bevæpningstillatelse til patruljene som var på vei til oppdraget. Det var fint vær, lørdag og store folkemengder i sentrum. Kombinasjonen av at personen skrek på både norsk og engelsk, hadde våpen og oppsøkte store folkemengder gjorde at operasjonsleder tenkte at de kunne stå overfor en type terrorhandling. Det var en uavklart situasjon.

På vei ut til oppdraget snakket politibetjentene A og B om at mannen, ut fra beskrivelsen i meldingene, kunne være X. Politibetjent A hadde ikke deltatt i oppdrag knyttet til X tidligere, men kjente til at han er psykiatrisk pasient som til tider fremstår ustabil. Politibetjent B hadde en gang bistått i et oppdrag der helsevesenet skulle foreta en psykiatrisk vurdering av X. Politibetjent B visste også at X ved en anledning hadde blitt stanset av politiet da han gikk rundt med øks.

Politibetjentene A og B var iført politiets kjeledress og hadde ikke annet utstyr enn riggen med pepperspray, batong og pistol i hylster på hoften. Pistolen ble ladet før de kjørte fra stasjonen. De hadde lett vernevest under kjeledressen og ingen hjelm. De kjørte uniformert bil. Da de kom til området ved domkirken vinket flere personer til dem og pekte i den retning X hadde beveget seg. Menneskene virket engstelige og det er ikke vanlig at så mange personer bistår politiet med å peke ut retning. Patruljen traff melder, og fikk beskjed om at X hadde beveget seg i retning Valbergtårnet. De kunne høre brøling fra toppen ved tårnet.

Politibetjent A løp til høyre og opp en trapp til gressplen foran Valbergtårnet. Politibetjent B løp rett frem for eventuelt å kunne avskjære X, som tok til høyre ved Valberget og løp i retning Café Sting.

Situasjonen på stedet

På bakgrunn av forklaringer fra sivile vitner, X og politibetjentene A og B, legger Spesialenheten til grunn at det var svært folksomt utenfor Café Sting og mange familier i området.

Da politibetjent A kom til toppen av bakken hørte han fortsatt brølingen, og fikk øye på X som beveget seg nedover like til høyre for Café Sting, i retning Kirkegaten. Han holdt en gjenstand i høyre hånd og veivet med denne over hodet, samtidig som han brølte. Da politibetjent A kom litt nærmere så han at X holdt en økselignende gjenstand i hånden. Politibetjent A hadde på det tidspunktet ikke trukket våpen. Han håpet at X skulle tenke at han måtte roe seg nå når politiet hadde kommet, og at han ville etterkomme politiets pålegg. Det var tettpakket med folk utenfor Café Sting, mye folk oppe rundt tårnet og mange barn i folkemengden. Politibetjent A ønsket derfor å få kontroll på X så raskt som mulig. Politibetjent A ropte "Bevæpnet politi" mens han fortsatt hadde våpenet i hylster. X snudde seg mot politibetjent A og beveget seg deretter raskere nedover, før han plutselig snudde og løp mot politibetjent A mens han brølte og hadde øksen hevet over hodet. Politibetjent A trakk da våpen og sa "Bevæpnet politi – stå i ro! Slipp det du har i hendene!" X fortsatte å løpe mot politibetjent A, men bremsset litt ned. Politibetjent A vurderte om han skulle skyte fordi han var så nær X. Ifølge politibetjent A var øksen stor nok til å gjøre skade dersom X hugget etter ham, og var liten nok til at den lett kunne kastes og gjøre enorm skade. Etersom det var såpass mye folk rett bak X, vurderte politibetjent A det som for risikabelt å skyte. Han trakk seg bakover for å skape større avstand og få en bredere vinkel. X kom stadig nærmere.

Da politibetjent B var på veg mot Café Sting så han at politibetjent A befant seg på plenen. Han hørte tydelig at politibetjent A anropte noen. Da politibetjent A begynte å trekke seg bakover forsto politibetjent B at X var på vei mot politibetjent A. X kom til syne, og politibetjent B observerte at han fremsto som ustabil og aggressiv, hylte på engelsk og holdt en kniv eller øks i sin høyre hånd.

Daglig leder ved Café Sting har forklart at mange gjester satt på kafeens uteservering, og flere konfirmasjonsgjester sto oppe ved Valbergtårnet for fotografering da hendelsen fant sted. Der var flere barn og babyer blant gjestene, og en del gjester sprang inn i kafeen. Han så en mann med hatt gå etter politiet, og at han ropte og skrek. Det så nærmest ut som om han jaget politiet.

H satt sammen med sin samboer, deres sønn på ett år som lå i barnevogn og noen andre familiemedlemmer på det ytterste bordet på Café Sting. Han hørte en mann som brølte. Han satt med ryggen til, slik at han ikke selv så mot mannen, og han sa til samboeren at hun ikke måtte få øyekontakt med mannen. Idet mannen passerte sneiet han borti barnevognen. En politimann ropte til mannen at han skulle stanse. Mannen holdt en blank gjenstand i høyre hånd hevet over hodet. Politimannen ropte flere ganger til mannen at han skulle slippe gjenstanden. H tenkte at han burde ta sønnen med seg og løpe i motsatt retning, men sønnen lå fastspent i barnevognen. H reiste seg fra bordet og stilte seg ved siden av vognen. Avstanden mellom barnevognen og mannen var ca. 7-8 meter. En politimann ropte flere ganger at mannen skulle slippe gjenstanden. Mannen skrek hele tiden usammenhengende på både norsk og engelsk.

R har forklart at politiet flere ganger ba mannen stå i ro og legge fra seg våpenet. De varslet om at han ville bli skutt dersom han ikke stanset. Mannen var hele tiden i bevegelse og kom brølende mot politiet.

X har forklart at politimannen brølte til ham, og hadde skarpladd våpen. X ba til Odin Alfaren om at han måtte gi ham styrke. Han har også forklart at det var andre politistyrker der med full utrustning og skjold, noe som ikke stemmer med de øvrige opplysningene i saken.

Politibetjent B tenkte "han her er farlig" da X beveget seg mot politibetjent A med våpenet i hånden. Han tenkte at dersom X fortsatte nærmere politibetjent A, ville politibetjent A bli nødt til å skyte X. Politibetjent B ropte høyt mot X for å få oppmerksomheten hans, bryte tankerekken hans og få ham til å stoppe. X stoppet litt opp og snudde seg mot politibetjent B. Det gikk bare et par sekunder før X igjen snudde seg mot politibetjent A.

Politibetjent A har forklart at X stoppet opp et lite sekund og ropte "Kill me, skyt meg" og en del annet. Da han stoppet opp fortsatte de å anrope at han ville bli skutt dersom han kom mot dem og hevet øksen igjen. Et lite øyeblikk hadde politibetjent A håp om at det skulle ordne seg. X sto litt i ro, men var fortsatt sint og veivet med armene. Deretter hevet han øksen og løp mot politibetjent A. Han var 6 til 7 meter fra politibetjent A da han begynte å løpe mot ham igjen. Politibetjent A hadde på dette tidspunktet anropt X en rekke ganger og advart om at han kom til å skyte dersom han kom nærmere. Politibetjent A hadde trukket seg litt til venstre slik at skuddvinkelen ble bedre, i retning et tomt bygg med stillas og sponplater rundt. Han tenkte "Får jeg den øksen i hodet er det slutt". Politibetjent A siktet mot Xs legg for å begrense skaden, men også for å få skuddet ned i bakken med tanke på at det var andre personer i nærheten. Han avfyrte ett rettet skudd som traff Xs venstre legg.

Politibetjent A har forklart at ettersom det ble tidskrittisk og situasjonen utviklet seg som den gjorde, hadde han ingen andre muligheter enn å skyte. Ifølge politibetjent B ble oppdraget løst i henhold til opplæring. Det var ikke tid til å skyte varselskudd på grunn av den korte avstanden mellom politibetjent A og X.

H har forklart at mannen ikke responderte på politiets pålegg og fikk mange muligheter av politiet. Mannen hadde øksen hevet da han kom mot politimannen. Politimannen ropte til slutt "Du vil bli skutt". Politimannen siktet mot bena til mannen og avfyrte ett skudd. Mannen beveget seg etter dette i økende fart mot politimannen og var fortsatt rabiat. H oppfattet at politimannen sparket mannen i hånden, slik at øksen fór ut av hånden hans. Han tenkte at han kunne hjelpe til ettersom han var ambulansarbeider. Da han kom bort så han at det var en toegget "campingøks" mannen hadde holdt i hånden. En slik øks er egnet til å kunne gjøre stor skade. H oppfattet mannen som en trussel både for sivile og for politiet. Det kunne ha gått skikkelig galt om politiet ikke hadde stanset ham.

Ifølge politibetjent A var avstanden til X under tre meter da skuddet ble avfyrt, ikke mer enn fire meter. Skuddet hadde umiddelbar effekt. X beveget seg et par meter frem etter at han ble truffet. Han endte på gresset, hadde fortsatt øksen i hånden og brølte videre. Politibetjent A kommanderte X til å kaste øksen, og sa at han ellers ville bli skutt igjen. Politibetjent A tror at X slang fra seg øksen, og at han ga X et spark i skulderen for å få ham til å legge seg ned, slik at de kunne få kontroll og sette på ham håndjern. Politibetjent B har forklart at X, til tross for kommandoene, nektet å slippe taket på øksen. Etter at politibetjent A sparket ham en gang i brystregionen, slapp han øksen. Deretter pågrep de ham og la ham i stabilt sideleie. To sivilister kom til og bisto med førstehjelp i påvente av ambulansen. De fikk klippet opp buksen og så at der var et lite sår under venstre kne. Det var lite blod. Innsatsleder D ankom og overtok kontrollen på stedet.

Det fremgår av illustrasjonsmappen at X var i besittelse av et multiverktøy med øks på den ene siden og en hammer på den andre siden. Dette er forenlig med Xs forklaring og de øvrige forklaringene i saken. X har påpekt at politiet en annen gang de var i kontakt med ham så på dette verktøyet og ga det tilbake til ham. Politiet har også tidligere beslaglagt en stridsøks med slire fra ham. X reagerer på at politiet brukte skarpladd våpen når han bare hadde en multitool-øks.

Operasjonsleder C har forklart at politiet har fremstilt X for helsevesenet en rekke ganger uten at han har blitt innlagt. Han har flere ganger blitt påtruffet med gjenstander, herunder øks, og har båret preg av å være psykotisk. I politiet har de vært bekymret og ansett X som en tikkende bombe. Xs adferd var denne aktuelle dagen ulik tidligere oppførelsen. Han tok "steget mye lenger" og opptrådte utagerende.

Skadeomfanget

Spesialenheten har innhentet legeerklæring fra ortopedisk poliklinikk ved Stavanger universitetssykehus. Det har oppstått et knusningspreget brudd i laterale tibia condyl. Det fremgår av rapport om ransaking og beslag at del av formentlig prosjektil ble funnet i Xs ben i forbindelse med operasjon. X har forklart at han tror de fysiske skadene vil leges, slik ortopedien sa. Beinets legetid er bra. Det er nervene som tar lenger tid. Han liker ikke titanplaten som er operert inn i venstre fot for å forsterke to bein i legningsprosessen. Han foretrekker å være helt naturlig, så det kan være han velger å få den operert vekk innen ett år.

Det er foretatt personundersøkelse av X og judisiell erklæring er avgitt. Av konklusjonen fremgår det at sakkyndige antar at

Spesialenhetens vurdering

Vurdering av straffansvar for politibetjent A

Som et utgangspunkt kan en konstatere at politibetjent A forsettlig skadet X på kroppen da han løsnet skudd mot X. Handlingen oppfyller således vilkårene i straffeloven § 273 om kroppsskade.

Politibetjent As bruk av skytevåpen ble imidlertid direkte utløst av at X løp mot ham med en øks, og han løsnet skuddet for å forhindre at X brukte øksen mot ham eller andre i nærheten. Dette aktualiserer spørsmålet om politibetjent A handlet i nødverge slik at avfiring av skuddet var lovlig.

En handling som i utgangspunktet rammes av en av straffelovens bestemmelser, kan være lovlig dersom det foreligger en nødvergesituasjon og de øvrige vilkårene for nødverge er oppfylt, jf. straffeloven § 18. Bestemmelsen oppstiller tre vilkår for at en nødvergehandling skal være lovlig. For det første må den som utøver nødvergehandlingen være utsatt for et rettsstridig angrep. For det annet må handlingen ikke gå lenger enn nødvendig. Endelig må nødvergehandlingen ikke åpenbart må gå utover hva som er forsvarlig. Forsvarlighetskravet gir anvisning på en helhetsvurdering der sentrale momenter er hvor farlig angrepet er, hva slags interesse som angrepet krenker og angriperens skyld.

Det er mistenktes bedømmelse av den faktiske situasjonen som skal legges til grunn ved vurderingen av om vilkårene for nødverge er oppfylt. Det gjelder både ved vurderingen av om det forelå et rettsstridig angrep og ved vurderingen av om angrepet var nødvendig og forsvarlig. Ved vurderingen av hvordan mistenkte oppfattet den faktiske situasjonen skal rimelig tvil komme ham til gode.

Politibetjent A ble utsatt for et rettsstridig angrep da X gikk mot ham med løftet øks. På dette tidspunktet opplevde både politibetjent A og flere andre vitner situasjonen slik at det var en reell fare for at X kunne påføre politibetjent A skade. Sett på bakgrunn av at X hadde gått rundt blant folk, veivet med øksen og ropt usammenhengende, legges det til grunn at det var en nærliggende fare for at han også kunne komme til å rette øksen mot andre personer som befant seg i nærheten. Det bemerkes at en person med et farlig redskap, vil utgjøre en høy trussel dersom vedkommende kommer tett innpå en tjenesteperson og kan påføre tjenestepersonen alvorlig skade. Dette er da også den risikoforståelse som synes å ligge til grunn for politiets opplæring. I den foreliggende situasjonen var det all grunn for politibetjent A til å ta trusselen på alvor.

Hvorvidt politibetjent A lovlig kunne løsne skudd i den foreliggende situasjonen beror etter dette på om handlingen var nødvendig for å avverge angrepet og den ikke åpenbart gikk ut over hva som var forsvarlig. Vilåret om at nødvergehandlingen må være nødvendig innebærer et krav om at politibetjent A ikke kunne avverget angrepet med lempeligere midler. Ved denne vurderingen skal han levnes en forholdsvis romslig ramme. Det vises til følgende uttalelse av Høyesterett fra en avgjørelse i Rt. 1995 s. 661 som er gjengitt også i Rt. 1995 s. 661 avsnitt 35:

«Det som deretter må vurderes er hvorvidt As handling er rettsstridig, m.a.o. hvorvidt han i sin stilling og situasjon straffritt kunne fjerne B på den måten som ble gjort. I den forbindelse er det grunn til å understreke at politiet er det organ som kan utøve maktanvendelse overfor borgerne uten at dette uten videre skal føre til strafferettslige reaksjoner. Dette er helt nødvendig for at politiet skal utføre sine roller som ordensvern og det legges generelt til grunn at politiet må kunne utøve den makt som anses nødvendig for å få gjennomført tjenesteoppdraget. Vurderingen må skje der og da og det må levnes politiet en forholdsvis romslig ramme når man skal vurdere handlingen i ettertid.»

Ved vurderingen av hvilke handlingsalternativer politibetjent A hadde, må det tas i betraktning hvilket handlingsrom han reelt sett hadde under de foreliggende omstendighetene. Slik saken er opplyst forelå en rekke omstendigheter som medførte at handlingsrommet var begrenset. For det første sto politibetjent A, slik han oppfattet situasjonen, overfor en umiddelbar trussel om å bli angrepet med øks. Avstanden mellom politibetjent A og X var kort, og han måtte reagere raskt for å avverge at X kunne bruke øksen mot ham. Han hadde dermed begrenset tid til å områ seg. Videre legges det til grunn at det i en situasjon hvor politiet står overfor en slik trussel X utgjorde og hvor politiet selv går frem med våpen, kan være vanskelig å endre strategi og bruke andre maktmidler. Det gjelder særlig i et tilfelle som dette hvor det er kort avstand frem til angriperen, og dermed behov for rask handling. Handlingsrommet, for eksempel muligheten for retrett, var dessuten begrenset ved at det var mange mennesker til stede. Disse kunne komme i en mer utsatt posisjon dersom politiet gjorde retrett eller endret strategi. Spesialenheten mener at handlingen ikke kunne vært avverget ved lempeligere midler, og at lovens vilkår om at nødvergehandlingen må være nødvendig for å avverge angrepet, er oppfylt.

Spesialenheten finner også at politibetjent A ikke gikk utover det som var åpenbart forsvarlig da han løsnet skudd mot Xs legg. Ved å rette skuddet mot nedre del av kroppen, søkte han å begrense skadevirkningene mest mulig. Det er også lagt vekt på at X, ved å veive rundt med øksen og ikke etterkomme politiets gjentatte pålegg om å avstå fra sine handlinger, men i stedet bevege seg mot politibetjent A med kniven hevet, ga politibetjent A grunn til å tro at han selv og eventuelle tredjepersoner befant seg i en akutt trusselsituasjon. Videre er det vektlagt at politibetjent A opptrådte i samsvar med de prinsipper som gjelder for politiets håndtering av skytevåpen. Det vises her til våpeninstruksen § 4-2 nr. 1 bokstav a-c som bestemmer at når omstendighetene tillater det, skal polititjenestepersonen før det gjøres bruk av våpen, tilkjenne gi at vedkommende handler i egenskap av politi og oppfordre gjerningspersonen å etterkomme pålegg og tydelig advare om at våpen vil bli brukt for å gjennomføre pålegget.

Spesialenheten har etter dette kommet til at politibetjent A handlet lovlig da han løsnet skudd mot X. Forholdet blir å henlegge for politibetjent A som intet straffbart forhold anses bevist.

Vurdering av straffansvar for politibetjent B

Politibetjent B ble avhørt som mistenkt på et tidspunkt der hendelsesforløpet fortsatt var uoversiktlig. Hans opptreden i saken er vurdert etter straffeloven § 172 om grovt uaktsom tjenestefeil.

Anvendelsesområdet for § 172 er handlinger som objektivt sett omfattes av straffeloven § 171, som setter straff for den som utøver eller bistår ved utøving av offentlig myndighet og grovt bryter sin tjenesteplikt. Kravet om at bruddet må være grovt

innebærer at bagatellmessige forgåelser ikke omfattes. Om dette vilkåret uttales det i Ot.prp. nr. 8 (2007-2008) kap. 12.2.4, s. 338:

"Vilkåret har betydning på to punkter: For det første må avviket fra korrekt handlemåte være grovt. For det andre må det være tale om brudd på en tjenesteplikt av en viss betydning."

Det følger av straffeloven § 23 at "den som handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, og som ut fra sine personlige forutsetninger kan bebreides, er uaktsom. Uaktsomheten er grov dersom handlingen er svært klanderverdig og det er grunnlag for sterk bebreidelse".

Spesialenheten mener at politioverbetjent B ikke kan bebreides for utføringen av tjenesteoppdraget. Saken blir også for ham å henlegge som intet straffbart forhold anses bevist.

Vedtak

Saken henlegges for politibetjent A og politibetjent B som intet straffbart forhold anses bevist.

Det fremgår av Folkeregisteret at X har skiftet navn til X 5. oktober 2017.

X v/advokat Anne Kroken, politibetjent A og politibetjent B underrettes om vedtaket.

Kopi av vedtaket oversendes politimesteren i Sør-Vest politidistrikt til orientering.

Sjefen for Spesialenheten for politisaker, 9. november 2017

Jan Egil Presthus

Camilla Lie
juridisk rådgiver